

Шеремет А. В.

<https://orcid.org/0000-0001-8894-7626>

Таврійський національний університет імені В. І. Вернадського

Кирик С. В.

<https://orcid.org/0009-0007-6479-5809>

Таврійський національний університет імені В. І. Вернадського

ПЕРЕКЛАДАЦЬКІ СТРАТЕГІЇ ПЕРЕДАЧІ ЛІНГВОПОЕТИКИ КОЛЬОРУ У РОМАНІ «ЛИЦАР СІМОХ КОРОЛІВСТВ» ДЖОРДЖА Р. МАРТІНА УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ

Статтю присвячено комплексному лінгвоперекладознавчому аналізу лінгвопоетики кольору та специфіці її функціонування у художньому дискурсі. У межах дослідження розглянуто семіотичну природу кольору як складного знака, що інтегрує в собі когнітивні, культурологічні та естетичні аспекти. Основну увагу зосереджено на вивченні вестиментарного коду – системи візуальних маркерів вбрання, яка у структурі художнього твору Дж. Р. Р. Мартіна «Лицар сімох королівств» виступає ключовим інструментом розгортання символічних значень та ідентифікації персонажів.

Наукова новизна роботи полягає в уточненні термінологічного апарату щодо лексики на позначення кольору (колорем, колоративів, колоронімів) та встановленні закономірностей тенденцій їхнього вживання у роботах українських дослідників лінгвопоетики, символізму та сакральності кольору.

У ході дослідження виокремлено та систематизовано колірні домінанти, що визначають архітектуру образного ладу роману. У роботі підкреслюється, що колір у романі функціонує не лише як декоративний елемент, а як складний символічний код. Окремим вектором аналізу стало виявлення взаємозв'язку між кольорами соматичного портрета (тілесності) героїв та їхнім вестиментарним втіленням, що створює багаторівневий ефект семантичної дуальності.

Особливий акцент зроблено на прагматичі перекладу. Шляхом компаративного аналізу встановлено ефективність застосування перекладацьких трансформацій, таких як лексична заміна, експресивна модуляція, конкретизація, а також додавання та вилучення компонентів. Авторами доведено, що використання стилістично маркованої лексики (зокрема історизмів та архаїзмів) у перекладі дозволяє адекватно відтворити аксіологічне навантаження оригінальних колорем, зберігаючи при цьому специфіку авторського ідіостилію та культурно-символічну конотацію твору.

Ключові слова: колорем, колоратив, колороніми, семіотика кольору, поетика кольору, перекладознавство, вестиментарний код.

Постановка проблеми. Вивченню сприяють кольорів, синтезуючи знання точних наук (оптика) та суспільних (психологія) займається кольорознавство або кольорологія. Цікавість до кольору є притаманною всім культурам, внаслідок чого формується загальний погляд на колір як на своєрідний знак, сукупність символів, йому притаманних. Хоча вивчення семіотики кольору є більш представленим у сферах релігієзнавства (Т. В. Пастушенко) та фольклору (Т. А. Швець),

серед літературознавців та лінгвістів інтерес до мовно-образного втілення кольорів у тексті є не меншим. Передача найтонших нюансів сприйняття кольору у художньому творі залежить не лише від володіння автором образністю слова, але й від перекладацької майстерності, від досвіду читацької рецепції та опанування текстів з багаторівневими різноманітними символічними структурами, яким, без сумніву, є художній світ Дж. Р. Мартіна. Існує кілька підходів до розу-

міння ролі кольору у тексті – деякі дослідники (М. І. Половинкіна, Т. В. Заболотна, В. І. Ільїна, Т. Гаврилук) тлумачать колір у тексті як знак, а отже вивчають його з точки зору теорії знакових систем. Це окреслює певні межі вивчення символіки кольору: М. І. Половинкіна вказує на те, що «Прагматика нарівні з семантикою та синтактикою є складовою семіотики та вивчає поведінку знаків у реальних процесах комунікації» [9, с. 63]. З цієї точки зору можна розглядати колір як один з ключових елементів вестиментарного коду твору, який у романі «Лицар сімох королівств» є насиченим та вкрай деталізованим. Адекватний переклад на українську лексику на позначення кольорів є надважливим завданням для перекладача, що потребує використання широкого арсеналу перекладацьких трансформацій.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Вивчення зображення кольору у перекладі художньої літератури знаходиться на помежах літературознавства (Т. В. Заболотна), культурології (К. В. Васильєва) та перекладознавства (Т. О. Пастушенко, А. О. Добринь). Мовне вираження кольорів та їхнього символізму викликає значний інтерес у сучасних дослідників названих сфер науки. Виразний динамізм сфери вжитку кольорів у художній літературі виявляється, зокрема, у термінних розбіжностях щодо цього мовного явища: побутують такі назви лексики на позначення кольорів, як «колореми» (М. І. Половинкіна, Г. Г. Братиця), «колоративи», «колороніми» (Г. Г. Братиця). Проблемам перекладу лінгвопоетики присвячені роботи Н. В. Резнікової, Т. М. Скрипник, Т. О. Коробенко.

Постановка завдання. Метою нашої статті є встановлення особливостей перекладу лінгвопоетики кольору як елементу символічного коду у романі Дж. Р. Мартіна «Лицар сімох королівств» українською мовою.

Виклад основного матеріалу. Кольорова гама роману є чисельною та багатовимірною. Обсяг статті не дає можливості повноцінно розглянути усі приклади трансформацій кольорів, проте у тексті виразно виокремлюють дві домінанти: темна гама з додаванням металевих нюансів, яка покликана створити атмосферу влади, війни та сили, а також тепло-яскрава, яка символізує багатство та розкіш. Окремо слід розглядати холодні кольори, тісно пов'язані з тілесністю героїв твору, які формують свою унікальну символіку.

Першу кольорову домінанту демонструє уривок: «*Not clever enough?*» *The speaker wore a black cloak bordered in scarlet satin, but underneath*

was raiment bright as flame, all reds and yellows and golds. Slim and straight as a dirk, though only of middling height, he was near Dunk's own age. Curls of silver-gold hair framed a face sculpted and imperious; high brow and sharp cheekbones, straight nose, pale smooth skin without blemish. His eyes were a deep violet color» (с. 32) адаптований як «*Клепки для такої роботи бракує? – мовив парубок, одягнений у чорний плащ, облямований пурпуровим атласом; вбрання під плащем горіло як вогонь – усіма відтінками червоного, жовтого й золотого. Стрункий і ставний, як чингал, середній на зріст, він був приблизно Дункового віку. Сріблясто-золоті кучері обрамляли різьблене вольове обличчя: високе чоло й гострі вилиці, прямий ніс, гладеньку й бездоганно білу шкіру. Очі були темно-фіалкові* (с. 30)».

У цьому фрагменті було виокремлено такі основні елементи: *black cloak bordered in scarlet satin, raiment bright as flame*, а також колористичну палітру (*reds, yellows, golds*). Внутрішнє вбрання, описане як *bright as flame*, із поєднанням червоного, жовтого та золотого, формує образ, що буквально асоціюється з вогнем. У перекладі було застосовано низку трансформацій, які загалом зберігають образ, але змінюють окремі нюанси, зокрема: *black cloak bordered in scarlet satin* передано як *плащ, облямований пурпуровим атласом* – спостерігається лексична заміна: *scarlet* (яскраво-червоний) передано як *пурпуровий*, що зміщує колірну характеристику в бік більш шляхетного відтінку, пов'язаного у європейській картині світу з імператорською владою з часів візантійського періоду. Як наслідок, посилюється асоціація з високим статусом, але зменшується відчуття агресивної яскравості. *Raiment bright as flame* перекладено як *вбрання під плащем горіло як вогонь*: тут застосовано експресивну модуляцію: дієслово *горіло* додає динаміки й підсилює образність, роблячи метафору більш відчутною. Зокрема, передача *all reds and yellows and golds* як *усіма відтінками червоного, жовтого й золотого* – приклад конкретизації, яка розширює значення і підкреслює багатство палітри. Портрет принца *pale smooth skin without blemish* перекладено як *гладеньку й бездоганно білу шкіру*: застосовано підсилення експресії – додавання *бездоганно* акцентує ідеальність зовнішності. Лексеми *deep violet eyes* передано через прямий відповідник як *темно-фіалкові очі*, що зберігає рідкісну і знакову характеристику персонажа.

Для ілюстрування теплої гами аналізуємо уривок: «*The challengers trotted back to the south end*

of the lists to await their foes: Ser Abelar in silver and smoke colors, a stone watchtower on his shield, crowned with fire; the two Lannisters all crimson, bearing the golden lion of Casterly Rock; the Laughing Storm shining in cloth-of-gold, with a black stag on breast and shield and a rack of iron antlers on his helm; Lord Tully wearing a striped blue-and-red cloak clasped with a silver trout at each shoulder. They pointed their twelve-foot lances skyward, the gusty winds snapping and tugging at the pennons». (с. 55), який українською мовою адаптований так: «Претенденти кдусом повернулися в південний кінець арени, очікуючи на суперників: сер Абельар – у сріблясто-димчастому вбранні, з мурованою сторожовою баштою на щиті, увінчаною вогнем; двоє Ланістерів – обидва в кармазині, з золотим левом Кичери Кастерлі; Сміхотливий Шторм – у блискучому злототканому вбранні, з чорним оленем на грудях і на щиті та з залізними рогами на шоломі; лорд Таллі – у синьо-червоному плащі, який на плечах застібався на срібних пстругів» (с. 50). У наведеному уривку кожен персонаж подається через систему кольорів, матеріалів і геральдичних символів, які виконують функцію чітких маркерів родової ідентичності. До прикладу, опис *in silver and smoke colors* у перекладі відтворений як у сріблясто-димчастому вбранні. Перекладачкою обрано узагальнений варіант «вбрання», який дещо нівелює конкретику оригіналу, адже англійське формулювання радше вказує на кольорову гаму всього комплексу обладунку чи одягу; а прикметник *сріблясто-димчастий* добре передає візуальний ефект і створює цілісний образ.

Опис представників родини Ланістерів: *all crimson, bearing the golden lion of Casterly Rock* – передано як обидва в кармазині, з золотим левом Кичери Кастерлі. Використання в українському перекладі історизму *кармазин* є своєрідним стилістичним рішенням: виразний архаїзм та чітка асоціація з розкішшю та знатністю та дозволяє

підсилити статусну конотацію, закладену в оригіналі через назву *crimson*. Особливо яскравим є образ (*the Laughing Storm*) *shining in cloth-of-gold* – у перекладі у блискучому злототканому вбранні: лексема *cloth-of-gold* передана описово, через лексему *злототканий*, що дозволяє зберегти уявлення про дорогий, престижний матеріал, а доданий прикметник *блискучому* підсилює візуальність, хоча в оригіналі ефект сяйва вже імпліцитно закладений у сам матеріал. Опис образу (*Lord Tully*) *wearing a striped blue-and-red cloak clasped with a silver trout at each shoulder* перекладено як у синьо-червоному плащі, який на плечах застібався на срібних пстругів: очевидно, що перекладачем було втрачено прикметник *striped* (*смугастий*), що є суттєвим елементом візуальної ідентифікації.

Висновки. У статті порушено питання передачі символіки кольору у романі Дж. Р. Мартіна «Лицар сімох королівств» на рівні перекладацьких трансформацій. Спостережено активну динаміку у терміносистемі лексики на позначення кольорів, що свідчить про актуальність теми дослідження. Серед спостережених на матеріалі наведених уривків твору 10 колорем у різних комбінаціях виокремлено 2 колірні доміанти, які формують унікальне образно-міфологічне тло роману. Визначено обсяг застосованих перекладацьких трансформацій, використаних перекладачкою у роботі з колоритом твору, а саме: лексична заміна, конкретизація, додавання та вилучення слова. Окремо встановлено кореляцію між кольорами у тілесності персонажів та вестиментарним кодом твору: сформований контраст між зовнішнім і внутрішнім шарами одягу створює ефект подвійності образу персонажа. Зовнішність функціонує як додатковий знаковий шар, а вестиментарний код додатково створює цілісний символічний портрет персонажа як носія влади й особливої природи.

Список літератури:

1. Братиця Г. Г. Використання колоративів у творах В. Борхерта: основні методи аналізу. *Wissenschaftliche Ergebnisse und Errungenschaften : 2020: der Sammlung wissenschaftlicher Arbeiten «ЛОГОΣ» zu den Materialien der internationalen wissenschaftlich-praktischen Konferenz (25 Dezember, 2020, München). Deutschland : Europäische Wissenschaftsplattform. 2020. B.3. С. 106–112.*
2. Братиця Г. Г. Лексико-семантичні та стилістичні особливості функціонування колоронімів у творах В. Борхерта : дис. ... канд. філол. наук : 10.02.04. Запоріжжя. 2021. 211 с
3. Васильєва К. В. (2024) Семіотика та символіка кольорів української культури в мистецтві та їх використання в сучасному дизайні. In: Міжнародна науково-практична інтернет-конференція «Тенденції та перспективи розвитку науки і освіти в умовах глобалізації», 31 січня 2024 р., Переяслав. С. 55–58.
4. Гаврилюк, Тетяна. Семіотика червоного кольору в сакральних комплексах ранньоземлеробських спільнот: від Близького Сходу до Трипілля. *The semiotics of the red color in sacred complexes of early agricultural communities: from the Near East to Trypillia. Українське Релігієзнавство. 2025. С. 19–24.*

5. Добринь А. О. Особливості перекладу кольорів на українську мову. А. О. Добринь, В. Л. Іщенко. Збірник наукових статей магістрів. Полтава : ПУЕТ, 2022. С. 217–221.
6. Заболотна Т. Аналіз перекладацької рецепції семантики колірних знаків сучасної української поезії. Психолінгвістика. Психолінгвістика. Psycholinguistics. 2016. Вип. 20 (2). С. 39–48.
7. Ільїна, В. І. Колір як знак: універсальність та унікальність сенсів : дипломна робота магістра. В. І. Ільїна. Одеса, 2020. 94 с.
8. Коробенко Т. Лінгвопоетична інтерпретація творчого доробку Ю. Тувіма : кваліфікаційна робота магістра : 035.033 Філологія. Слов'янські мови та літератури (переклад включно), перша – польська. Т. Коробенко ; Хмельниц. нац. ун-т. Хмельницький. 2024. 93 с.
9. Половинкіна М. І. Прагматика функціонування колором у польській поезії кінця XIX – першої половини XX ст.: валюативна функція кольоропозначень. М. І. Половинкіна. Матеріали за XI міжнародна научна практична конференція «Научният потенциал на света-2015», 17–25 септември 2015 г. София: «Бял ГРАД-БГ» ООД, 2015. С. 63-66.
10. Половинкіна М. Колореми у поезіях Казімежа Пшерви-Тетмаєра, Яна Каспровича та Леопольда Стаффа: лінгвістичний аспект. М. Половинкіна. Київські полоністичні студії. 2012. Т. 19. С. 536–539. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/kps_2012_19_87.
11. Резнікова Н. В. Культурні розбіжності елементів лінгвопоетики як проблема перекладу (на матеріалі японських перекладів поезій Тараса Шевченка). Науковий вісник Херсонського державного ун-ту. Серія: Перекладознавство та міжкультурна комунікація. Херсон: Видавничий дім “Гельветика”. 2016. № 3. С. 55-63.
12. Скрипник Т. М. . Лінгвопоетика англomовної версії молитви Анни з Раматаїм-Цофіму, з Єфремових гір. Вісник Маріупольського державного університету. Маріуполь. Серія, Філологія. 2023. № 29. С. 58–65.
13. Berlin B., Kay P. Basic colour terms: their universality and evolution / B. Berlin, P. Kay. – Berkeley : University of California Press, 1969. – 178 p.

Sheremet A. V., Kyryk S. V. TRANSLATION STRATEGIES FOR CONVEYING THE LINGUOPOETICS OF COLOR IN GEORGE R. R. MARTIN'S NOVEL “THE KNIGHT OF THE SEVEN KINGDOMS” INTO UKRAINIAN LANGUAGE

The article is focused on a comprehensive linguistic-translational analysis of the linguopoetics of color and the specificity of its functioning in literary discourse. The study examines the semiotic nature of color as a complex sign that integrates cognitive, cultural and aesthetic aspects. The main attention is given to the study of the vestimentary code – a system of visual markers of clothing, which in the structure of J. R. R. Martin's work "A Knight of the Seven Kingdoms" serves as a key tool for the development of symbolic meanings and identification of characters.

The scientific novelty of the work lies in the clarification of the terminological apparatus regarding the vocabulary for designating color (color names, coloratives, coloronyms) and the establishment of patterns of trends in their use in the works of Ukrainian researchers of linguopoetics, symbolism and the sacredness of color.

In the course of the study, the color dominants that determine the architectonics of the figurative order of the novel were identified and systematized. The work emphasizes that color in the novel functions not only as a decorative element, but as a complex symbolic code. A separate vector of analysis was the identification of the correlation between the colors of the somatic portrait (corporeality) of the novel characters and their vestimentary embodiment, which creates a multi-level effect of semantic duality.

Special emphasis is placed on the pragmatics of translation. Through comparative analysis, the effectiveness of the application of translation transformations, such as lexical replacement, expressive modulation, concretization, as well as the addition and removal of components, was established. The authors proved that the use of stylistically marked vocabulary (in particular, historicisms and archaisms) in translation allows us to adequately reproduce the axiological load of the original colors, while preserving the specificity of the author's idiosyncrasy and the cultural and symbolic connotation of the work.

Keywords: *coloremes, coloratives, coloronyms, semiotics of color, poetics of color, translation studies, vestimentary code.*

Дата першого надходження статті до видання: 24.04.2026
 Дата прийняття статті до друку після рецензування: 11.05.2026
 Дата публікації (оприлюднення) статті: 30.05.2026